

Tom Wouters

Urbanus

Van Amedee tot Zulma

STANDAARD UITGEVERIJ

©2019 Standaard Uitgeverij

©2019 Urbanus en Linthout

Fotokatern: © 2019 Bart Van der Moeren/Stripgids

Alle rechten van reproductie, vertaling en aanpassing zijn uitdrukkelijk voorbehouden voor alle landen.

ISBN 978 90 02 26777 2

D/2019/0034/80

Voorwoord

Voor mijn leven draaide rond onbereikbare meisjes en de literatuur me troost bood, waren strips mijn grote liefde. Voor iemand als ik, die graag zijn tijd doorbracht in de verbeelding, waren er weinig alternatieven. Internet stond op dat moment nog in de kinderschoenen en de televisie zond nog niet dag en nacht uit. Er waren twee opties: buiten spelen of binnen strips lezen. Ik behoor wellicht tot de laatste generatie die zo is opgegroeid.

Liefde voor strips krijg je vooral mee van thuis. En ik had het geluk geboren te zijn in een stripminnend huis, waar helden als Guust Flater en Asterix altijd welkom waren. De Sint bracht steevast stripalbums mee, die allemaal in een grote boekenkast in de hal belandden: hoge, wanordelijke stapels die omvielen als je te bruusk de kastdeur opentrok. Mijn broer, mijn zus, mijn ouders: allemaal namen we strips mee naar bad, bed en toilet.

Maar één stripreeks kreeg een ereplaats in de slaapkamer die ik met mijn broer deelde: de Urbanus-strips. Familieleden die deze strips wilden lezen, moesten eerst toestemming aan mij vragen. Ze waren mijn dierbaarste bezit. Goed, dat weerhield de hond er niet van om zijn tanden te zetten in mijn exemplaar van *De zeven plagen* en mijn vader

liet tot mijn groot ongenoegen weleens een album in bad vallen. Maar dat paste op een gekke manier bij het univerversum dat Willy Linthout en Urbanus hadden bedacht.

Mijn liefde voor de Urbanus-strip ging best ver. Ik verzamelde alle albums en beschouwde me als een deskundige van de reeks. Ik kende alle personages, kon uit mijn hoofd de eerste vijftig strips in de juiste volgorde plaatsen en wist als echte kenner dat de letterblokken waarmee Urbanus altijd zat te spelen een vies woord vormden als je ze van onder naar boven las. Die woorden onthield ik om ooit eens te gebruiken, ook al had ik vaak geen idee wat ze betekenden.

Maar op een bepaald moment voelde ik me te oud voor de Urbanus-reeks. Ik schakelde over op grotemensenboeken en mijn verzamelwoede bekoelde. Af en toe kreeg ik last van dat gevoel dat nostalgie heet en dan nam ik een stapel albums uit de kast. Zo ging het heel wat jaren: soms in het geheim die kinderachtige boekjes lezen, tot ik ze ten slotte achterliet bij mijn ouders omdat daarvoor geen plaats was in mijn kast met serieuze romans en graphic novels.

Dat veranderde toen ik enkele jaren geleden een discussie voerde met vrienden, over de strips uit onze jeugd. Er waren duidelijke kampen: mensen die Kuifje adoreerden, een strip die ik als kind oersaai vond. Anderen dweepten dan weer met Jommeke of Suske en Wiske. Toen ik zei dat ik als kind de strips van Urbanus had verzameld, werd er wat meewarig gekeken. Sommige van mijn vrienden mochten die strip niet lezen van hun ouders. Anderen vonden hem 'te raar'. Er waren maar weinig mensen die eenzelfde liefde voor de Urbanus-reeks hadden gehad.

Na dat gesprek ging ik bij mijn ouders mijn kapotgelezen collectie Urbanus-strips ophalen. Ik las in een tempo dat gedirigeerd werd door nostalgie bijna alle albums opnieuw. De leesmarathon bracht veel herinneringen naar boven. De *pretparkprutsers* was het eerste album dat ik ooit in handen kreeg. Urbanus begint in dit album zijn eigen pretpark, maar al snel worden er mensen onthoofd of levend verbrand, benen afgebeten door razende honden... Ik was acht of negen jaar oud en was het gezapige wereldje van Jef Nys gewoon.

Twintig jaar later moest ik er nog altijd om lachen, al zal veel van de ietwat meer volwassen humor mij als kind ontgaan zijn. Toen wou ik achteraf vooral zelf een pretpark bedenken en ik herinner me nog hoe ik dat begon uit te tekenen op een groot blad papier, met het kerkhof als spookhuis en de achtbaan die, net als in het album, langs de kerktoren leidde.

Al mijn favoriete albums passeerden de revue: *De krottenwijkagent*, *Het verslechteringsgesticht*, *Het oeuvre van Hors-d'Oeuvre*, *De vettige vampiers*, *De vergeten Willy*, enzovoort.

En tijdens het herlezen ontdekte ik wat de Urbanus-strip zo goed maakt. De personages zijn van vlees en bloed. Jommeke zal je nooit tegen zijn ouders zien uitvliegen. En Suske en Wiske zullen, ondanks het feit dat het pubers zijn en ze zelfs een kamer delen, nooit in de verleiding komen om aan elkaars lijf te frunniken. Ze hebben maar één duidelijke taak: avonturen beleven, los van diepzinnige menselijke emotie of intens verlangen. Bij Urbanus ligt dat anders. Hier bulkt het niet alleen van uitwerpselen of vieze woorden, ook de grote gevoelens worden niet

geschuwd. Linthout heeft er nooit voor teruggedeinsd om zijn lezers uit te dagen.

Een straf voorbeeld daarvan is het album *Urbanio en Oktaviëtte*. Dat vormt samen met de vier volgende albums een verhaal met shakespeareaanse allures, waarvan al op voorhand duidelijk is dat er geen happy end aan zit. Urbanus is verliefd op zijn buurmeisje Oktaviëtte, maar wanneer hij zijn liefdesrivaal Yves de Saint Cartouche probeert uit te schakelen, loopt het mis en blaast hij het huis van Oktaviëtte op. Ze overleeft de aanslag, en in een korte periode van ultiem geluk kan Urbanus nog even de schuld in de schoenen van zijn tegenstander schuiven en dromen van een toekomst met zijn liefje. Dan komt de waarheid aan het licht. Urbanus wordt ter dood veroordeeld en zijn terechtstelling wordt een groot volksfeest. Oktaviëtte, die nog altijd gevoelens koestert voor Urbanus maar intussen uit onmacht getrouwd is met Yves de Saint Cartouche, wordt tegen haar wil aangeduid als beul. Dit tragische verhaal kent geen *deus ex machina*, want op het moment dat Urbanus in een vat met kokend frietvet dreigt te vallen, redt Oktaviëtte zijn leven ten koste van het hare. De ultieme opoffering.

Nog sterker is de reeks waarin Eufrazie, de moeder van Urbanus, plots doodgaat. In *Vaarwel, Eufrazie!* komt de moeder van Urbanus noodlottig aan haar einde, nadat ze doorboord wordt door het kruis van de kerktoren. Welke andere stripreeks zou het aandurven om een van zijn hoofdpersonages, in dit geval dan nog het meest onschuldige, koudweg dood te laten gaan? Mijn broer en ik waren danig onder de indruk. Het volgende album, *De stiefmoeder van Urbanus*, deed vermoeden dat Eufrazie voorgoed uit de reeks verdwenen

was. Uiteindelijk, vele albums later, komt het allemaal weer goed. Na absurde omwegen als geest en een reïncarnatie als Chinees jongetje, zoals het alleen in de Urbanus-strip kan, eist Eufrazie haar plaats in het gezin weer op.

Het lijkt een tegenstelling. De reeks rond Urbanus is kinderachtig, met zijn pis- en kakhumor, maar tegelijkertijd is het ook de meest menselijke Vlaamse familiestrip. Mensen gaan dood of uit elkaar. Ze maken kletterende ruzie, en niet van die ruzietjes zoals in andere strips, die weer worden bijgelegd nadat de personages doorhebben dat het maar om een misverstand draait...

Vijfendertig jaar lang al zorgen Willy Linthout en Urbanus voor een strip die altijd blijft verrassen. Willy Linthout durf ik zonder overdrijven een van de grootste vernieuwers van de Vlaamse strip te noemen. Toegegeven, hij is technisch niet de beste tekenaar, maar hij heeft een haast oneindige verbeelding en drang naar experimenteren. En bovenal: hij is een ontzettend grote stripliefhebber. Dat straalt van elk album af. En daarom vind je in de Urbanus-reeks een fotostrip, een interactief album en een 3D-strip. Daarom duikt Willy zelf als personage op in de strips of zet hij de stripwereld te kijk. Daarom spreidt hij verhalen uit over meerdere albums, iets wat geen enkele andere Vlaamse familiestrip aandurft. Willy Linthout is als de Robert Crumb van Vlaanderen een enorm onderschatte stripmaker. Het is niet voor niets dat hij met het verbluffende *Jaren van de Olifant*, de graphic novel die hij maakte over de zelfdoding van zijn zoon Sam, meermaals in de prijzen viel en zelfs aanspraak maakte op een Eisner Award, zowat de grootste stripprijs ter wereld.

Maar ook de bijdrage van Urbanus is essentieel geweest. In tegenstelling tot de hoofdpersonages van veel geflopte BV-strips, werkt de komiek actief mee aan de reeks die zijn naam draagt. Hij doet vooral dat waar hij goed in is, namelijk grappen verzinnen. En die zijn nooit gemakkelijk of vanzelfsprekend. Het is de combinatie van beide makers die ervoor zorgt dat geen enkele Urbanus-strip ooit gaat vervelen.

De Urbanus-strip wordt veel en graag gelezen, maar blijft toch altijd wat onderschat. Mensen vinden het plat of trekken de opvoedkundige waarde in twijfel. Terwijl ik met recht en rede kan zeggen dat ik meer over het leven geleerd heb van de Urbanus-strip dan van eender welke andere stripreeks.

Dat verdiende een hommage, en wie kan beter het verhaal van de Urbanus-strip vertellen dan Willy en Urbanus zelf? Ik ging de afgelopen maanden bij hen langs en vroeg hen de stont uit hun gat, zoals ze het in mooi Urbanus-Vlaams zouden zeggen. Het resultaat daarvan lees je in de rest van dit boek. Wat mij betreft: op naar de volgende vijfendertig jaar!

Tom Wouters